Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

№ 12

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 824 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-dekabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, i.f.d., TDIU professori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. profesor
Musayeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.(,PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich. v.b. dotsent (PhD)
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dotsenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dotsenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dotsenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, DSc, Prof., of TSUE

Hakimov Nazar Hakimovich, PhD in Philology, Professor.

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Acting Associate Professor (PhD)

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay – Doctor of Economic Sciences, Professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich – Doctor of Technical Sciences, Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Isakov Janabay Yakubbayevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Xalikov Suyun Ravshanovich – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at TSUA
Rustamov Ilhomiddin – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at Fergana State University
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Kamilova Iroda Xusniddinovna – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
G'afurov Doniyor Orifovich – Doctor of Philosophy (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at Alfraganus University
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at TSUE
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna – Senior Lecturer at TSUE
Babayeva Zuhra Yuldashevna – Independent Researcher at TSUE

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Геоэкономические аспекты проекта железной дороги «Китай – Кыргызстан – Узбекистан»: вызовы и перспективы 18
О.К. Абдурахманов, А.С. Камалов

Soliq to'lovchilar tomonidan soliqlarni yashirishni oldini olish masalalari 24
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich

Moliyaviy xavfsizlik va iqtisodiy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik 30
Axmedov Bexzod Shuxratovich

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning iqtisodiyot taraqqiyotidagi roli 34
Mamatov Baxadir Safaralievich

Milliy iqtisodiyotda xususiy sektorni rivojlantirishning mulk kapitallashuviga ta'siri 40
Norboyev Odil Abrayevich

Возможные пути применения ии при подборе персонала в нефтегазовые компании Узбекистана 49
Эльбек Олимович Амирханов

Sug'urta kompaniyalarida moliyaviy oqimlarni boshqarish tizimini takomillashtirish masalalari 53
Qarshiyev Otabek Abdullayevich

Экономические предпосылки формирование социальных издержек как результат воздействия экологических факторов 57
Сеитова Лейла Пулатовна

Геологические и гидродинамические аспекты месторождений углеводородов в зеленой экономике 68
Турдиев Шохжахон Шермамат угли

Управление процессом снижения трансакционных издержек в условиях экологизации экономики 74
Ходжаева Нодирахон Абдурашидовна

Yashil texnologiyalarga investitsiyalar – yashil iqtisodiyot istiqboli 79
Yuldashev Mutalib Ibrohimovich

"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish orqali barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning mintaqaviy jihatlari 83
Samiyeva Gulnoza Toxirovna

Sotish jarayoni buxgalteriya hisobida moliyalashtirishning salmoqli komponenti va qaytarish huquqi 89
Sattorov Toxir Tolmas o'g'li

Raqamli transformatsiya korxonalarning ishlab chiqarish samaradorligiga ta'siri 99
Vafoyeva Dilafruz Ikomovna

Oliy ta'lim muassasalarining media imiji va unga rakamli transformatsiyaning ta'siri 104
Nazarov G'ulom Akmal o'g'li

Oliy ta'lim tashkilotlarida xodimlar bilan ish haqi bo'yicha hisob-kitoblarni takomillashtirish 109
Abdumajitov Shaxobiddin Shamsiddin o'g'li

O'zbekstonda yashil transport tizimiga o'tish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar va rivojlantirishning istiqbollari 116
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich

Application of social media marketing in the world experience 120
Musayeva Shoira Azimovna

Xitoyning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanisafzalliklari 125
Hislatxonova Madinaxon Avazxon qizi, Abduraimova Azizaxon Dilmurod qizi, D.N.Ishmanova

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivohlantrishda ishbilarmonlik muhitining moderator roli 130
Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod xxx

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

"Yoshlar daftari" loyihasi asosida daromadlilikni ta'minlash masalalari 136
Murodova Mohigul Chori qizi, Baxromov Umidjon Ulug'bek o'g'li

Основопологающие принципы разработки концепции конкурентоспособности страховых компаний 143
Азимжон Мелиев Муродулло угли

Формирование инклюзивных психологических процессов под влиянием эзотерических факторов 148
Исаев Кобилжон Абдукодирович

Foyda soliqlari (12-son bhxs) buxgalteriya hisobining xalqaro standartini respublikamiz amaliyotiga transformasiya qilishdagi vazifalar 153
Rizaev Xushnud Namazovich

Iqtisodiy tizimda budjet daromadlarini shakllanishining ilmiy-nazariy va konseptual asoslarining ahamiyati 158
Yusupov Ruslan

Biriktirilgan va tartibga soluvchi soliqlarni taqsimlashning xorijiy davlatlar tajribasi tahlili 165
Turopova Nigora Xolmurod qizi

Turizm sohasini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning tashkiliy-huquqiy asoslarini takomilashtirish 177
Abdusalomov Jamshid Abdusalomovich

Ishlab chiqarish korxonalarining eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlari 181
Adashev Azimjon O'rinboyevich

Bozor muvozanati. Talab va taklif tushunchasi 186
Ollokulova Feruza Mansurovna, Boborahmatova Shohsanam Ibodullo qizi

Mahsulot(ish, xizmat) ishlab chiqarish hajmining tahlili metodologiyasi 190
Abdujaborova Ma'mura Toshmuxamadovna, Ergashov Shohruh Rustam o'g'li

Korxonaning moliyaviy barqarorligi 196
Ollokulova Feruza Mansurovna, Choriyorov Behruz Ilhom o'g'li

Sirdaryo viloyati investitsion faolligini oshirishning o'ziga xos xususiyatlari 199
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi

O'zbekistonda innovatsion siyosatni amalga oshirish usullari va yo'nalishlari 205
Zaynutdinova Umida Djalolovna

Iqtisodiy o'sish va kengaytirilgan takror ishlab chiqarish o'rtasidagi bog'liqlikning nazariy asoslari 210
Uskenbaeva Dilnoza Boxodir qizi

O'zbekiston mahallalarida tadbirkorlik subyektlarini rivojlanish bosqichlari 215
Ashurov Muhammadjon Murodovich

O'zbekiston respublikasi mahalladarida kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligi 221
Ahmadjonov Farhodbek Akromjon o'g'li

Turizmni rivojlantirishda oziq-ovqat xizmatlarining samaradorligini oshirish va O'zbekistonda turistlarga ovqatlanish xizmatlarini takomillashtirish mexanizmlari 226
Maxmadiyeva Charos Xayrullayevna, Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi

Моменты приращений и периода регенерации обобщенных регенерирующих случайных процессов в системе массового обслуживания m/g/1 с полумарковским поступлением требований 231
Рахимова Гулноза Гафуровна

Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rivojlantirishda mikromoliyalashtirishning rolini oshirish yo'llari 239
Tojiyev Javlonbek Rustamovich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida o'zbekistonda soliq tizimi xavfsizligini ta'minlash 244
Tashmuxamedova Yayra Atxamovna

Sug'oriladigan tomorqa xo'jaliklarida yer maydonlaridan samarali foydalanish usullari 249
Haydarov Zafar Qahramonovich

Управленческий учет как инструмент достижения устойчивого развития и реализации экологически ответственных инициатив 256
Максудова Шахзода

Biznes jarayonlari raqobatbardoshligini oshirishni modellashtirish usullari 261
Xamidov Doston Rustam o'g'li

Investitsiya va uning iqtisodiyotdagi o'rni 266
Usmonova Shaxrinoz Ilhom qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna

Dual ta'limni joriy qilish metodologiyasi va psixologik jihatlari 271
Siddiqova Sadoqat G'afforovna

O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy investorlarni jalb etish maqsadida investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish yo'llari 276
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Rahmatullayeva Ahdiya Ja'farovna, Choriyeva Mohichehra Oybek qizi

Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standarlarini O'zbekiston Respulikasida qo'llashning ahamiyati va dolzarbligi 280
Nurmatov Zuhriddin Shavkat o'g'li

Meva sabzavot kooperatsiyasi rivojlantirish usullari 284
Umrzoqov Jonibek Baxtiyor o'g'li, Sobirova Marxabo Xaitovna

Madaniy meros tadqiqotlarining rivojlanish manzarasi (bibliometrik tadqiqot) 289
Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li, Sharofiddinov Shohabbos Xayrullayevich

Raqamli iqtisodiyotning mamlakatimizdagi roli va ahamiyati 295
Nazarova Shaxodat Ravshan qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna

The role of smart manufacturing in cost reduction and labor market transformation 300
Makhbuba Rakhmonova Shukhratovna, Ollokulova Feruza Mansurovna

Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari 304
Javxarov Alisher Bahodirovich

Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida ijtimoiy qishloq xo'jaligining roli 308
Hamrayev Kozim

Integratsion mahsulot ishlab chiqarishga asoslangan korxonalarni boshqarish 312
Tursunova Zarnigor Rustamovna

Efficient use of energy resources in the agricultural field, electrification of the field 317
Sobirova Tursunoy

Страхование как одна из форм защиты интересов хозяйствующих субъектов 323
Тулаев Дилшод Юсуфович

O'zbekiston respublikasida meva sabzavotchilik mahsulotlari ishlab chiqarishning statistik tahlili 327
Anorboyeva Baxtijamol Daniyar qizi

Ipoteka kreditini qayta moliyalashtirishning asosiy modellari 334
Rasulov Doniyor Dilmurod o'g'li

Mamlakatimizda ipoteka kreditlarini rivojlantirish va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini shakllantirish yo'llari 340
Tohirov Muhammad Bobur Tohir o'g'li

Qishloq joylarning tasnifi, shakllari, funksiyalari va rivojlanish yo'nalishlari 345
Tursunpo'latov Farxodjon Xoshimjon o'g'li

Анализ современных стратегий газовых компаний и государственных учреждений 349
Хамитов Фахри Махмут угли

"O'zbekneftgaz" aj ga kiritilayotgan investitsiyalar va energetika sohasidagi iqtisodiy ko'rsatkichlarning samaradorligini oshirishdagi tahliliy natijalar 354
Yuldoshev Sobir Fayzullayevich

Statistik tahlil yordamida sanoat korxonalari raqobatbardoshligini oshirish 362
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich

Statistik tahlil yordamida sanoat korxonalari raqobatbardoshligini oshirish 362
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich

Inklyuziv turizm destinatsiyalarini shakllantirishning mohiyati, mazmuni va nazariy asoslari 369
Bekzod Sherzodovich Sharipov

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Iqtisodiyotni rivojlanishida oliy ta'lim muassasalarida samarali xizmat ko'rsatish yo'llari 377
I.Levakov

Mamkatimizda sanoat tarmog'ini rivojlantirishda kichik biznesning o'rni va ahamiyati 382
A.O'tbosarov

Xalqaro biznes va xalqaro turizm tendensiyalari 386
Xalilova Gulnoza Nurullo qizi

The use of marketing research in marketing activities of enterprises 391
Mamatkulova Shoira Djalolovna

Iqtisodiy masalalarni yechishda zamonaviy dasturiy vositalardan va standart funksiyalardan foydalanish 396
Ismanova Klara Do'lanboyevna

O'zbekistonda mehnat resurslari bandligini ta'minlashda faol bandlik siyosatini amalga oshirishning ustuvor yo'llari 402
Rasulov Shavkat Sharof o'g'li

Qurilish korxonasining iqtisodiy tahlili 407
Ibragimov Qobil To'xtamishovich

Стимулирование привлечения инвестиций и создание благоприятного инвестиционного климата 410
Матчанов Умирзак Сейтжанович

Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati 416
Rashidov Raximjon Iskandarovich

Sug'urta sohasini raqamlashtirish biznes jarayonlarini rivojlantirish yo'li sifatida 422
Kucharov Murod Baxtiyorovich

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish hajmini modellashtirish va prognozlashda ARIMA modelidan foydalanish imkoniyatlari 426
Kenjayev Toshbolta Aminovich, Turayev Baxtiyor Ergashevich

Innovatsion faoliyatni amalga oshirishda tadbirkorlik subyektlari duch keladigan muammolar tahlili. 437
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li

Aksiyadorlik jamiyatlar moliyasini samarali tashkil etishda korporativ boshqaruvning takomillashtirish masalalari 440
Shernayev Akbar Aqmirzayevich

Mahalliy budjetlarning moliyaviy mustaqilligini ta'minlashning ilg'or xorij tajribalari 445
Inogamov Xayot Ilyasovich

Innovative approaches in tourism business management 450
Mamatkulova Nadira Makkamovna, Azimov Azizxon Sherzodjon ugli

Davlat boshqaruvi organlarida xodimlar karyerasining turlari, zamonaviy tendensiyalari va xususiyatlari 455
Ochilov Akram Odilovich, Salimov Muhammadbobur Qodir o'g'li

Oziq-ovqat mahsulotlari bozorini rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari 458
Daminova O'g'iloy Mirzaqul qizi

Tijorat banklarining kredit portfelini samarali boshqarish asoslari va takomillashtirish istiqbollari 463
Ruzimuratov Olimjon Baxtiyor o'g'li

O'zbekistonda pensiya tizimini islohot qilish zarurligi 468
Zokirova Gavxar

Yo'l qurilish tashkilotlarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash: imkoniyatlar va chora-tadbirlar 473
Raximov Dilshodjon

O'zbekistonda davlat tuzilmalari faoliyatini raqamlashtirishning strategik istiqbollari 478
Safarova Dilshodaxon Eshmuxammadovna

Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish 484
Ravshanova Muxtarama Yusup qizi, Ollokulova Feruza Nansurovna

Iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlashda kichik tadbirkorlikning roli 487
Baeva Shaxzoda Xabibullaevna

Sun'iy intellekt turlari va uni o'zbekistonda qo'llanishi 493
Shoxjaxon Usmanbekov Doniyor o'g'li, Ulug'bek Xudniddinov Ziyovuddin o'g'li, Abduhakim Yuldashev

Iqtisodiy resurslar samaradorligining sanoat korxonlaridagi ahamiyati 497
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li

Xalq ta'limi tizimi muassasalarida byudjetdan tashqari mablag'lar hisobini takomillashtirish 502
Norbekov Davronbay Eshmurodovich

Идентификация коэффициентов вейвлет анализа с помощью ядра интегральной модуляции 507
Норалиев Сардор Нурислом угли, Нормуродов Садриддин Салим угли

Iqtisodiyot transformatsiyalashuv jarayonida korxonalar faoliyatiga raqamli texnologiyalarni joriy etishga investitsiyalarni jalb qilish 513
Sotiboldiyev Xayitboy Abdullajon o'g'li

Ayollar tadbirkorligini rivojlanish tendensiyalari 519
Kamoldinova Nargiza Anvarovna

Paxta tozalash texnologik mashinalarining tozalash jarayonini modellashtirish 524
Urinov Adxamjon Akbarovich

Hududda klaster siyosatini rivojlantirish asosida sanoat korxonalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash 528
Alijonov Raxmatillo Avazbek o'g'li, Muminova Elnoraxon Abdukarimovna

Integratsiyalashgan logistika tizimlarida moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshirish 534
Maxmudov Samariddin

Kasalliklarni erta aniqlash imkoniyatlarini oshirishda zamonaviy dasturiy ta'minotning roli 543
Mamatov Maxtumquli Jumanazarovich

Banklar tomonidan uy-joy qurilishini moliyalashtirishda "jamg'arma kassa" metodi 546
Ziyayev Azamat Mirza o'g'li

O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish yo'llari va ustuvorliklari 551
Mamatova Fotima Abdusalomovna

O'zbekistonda internet dokonlarini istiqbolini yoritish 557
Atanazarova Mashhura Xurmat qizi, G'ulomiddinov Xusanjon Xamdamjon o'g'li, Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich

Влияние цифровых маркетинговых стратегий на развитие рынка туристической индустрии узбекистана и его перспективы 561
Исмаилова Сайера Улугбековна

Intensiv bog'lar barpo qilishning iqtisodiy samaradorligi 566
Mirzayev Alisher Sabirovich

Raqobat kurashi sharoitida dunyo hududlarida turizmni rivojlantirish jarayonlari va yo'nalishi 570
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna

Yer osti suv olish inshootini funksionallashtirish jarayonini simsiz sensor tarmog'i asosida marshrutlash jadvalini qurush 574
Aytanov Anvar Kidirbaevich, Baxitjanova Kamshat Jambil qizi

O'zbekiston respublikasida yashirin iqtisodiyot hajmini baholashning statistik tahlili 580
Djanadilov Shaxboz O'ktamovich, Irismatov Humoyunmirza Fahritdin o'g'li

O'zbekistonda pensiya tizimini islohot qilish zarurligi 588
Zokirova Gavxar

Investitsiyalar–tarmoq iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim omili: To'qimachilik va tikuv trikotaj sanoati misolida 593
Sharofiddinov Shohrux Ulug'bek o'g'li

Kichik va o'rta biznes rivojlanish tendensiyasi, yaratilgan shart-sharoitlar va muammolar: O'zbekiston va Qozog'iston misolida 599
Tojiyev Abror, Raxmonaliyev Abbos

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Mintaqalarda sanoat aglomeratsiyalarni shakllanishi 605
Malikov Zuhriddin Vohidovich

Tadbirkorlik faoliyatiadagi moliyaviy risklar va ularni sug'urtalash masalalari 609
Shuxrat Jalolidinovich Mamadjanov

Цифровой маркетинг 613
Амангалиева Молдир, Икромов Бехруз, Абдухаким Юлдашев Абдукаримович

Fiskal siyosatning barqaror iqtisodiy o'sishga ta'siri 621
Saydakbarova Madinaxon Anisbekovna

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini inklyuziv rivojlanish darajasini baholash 627
Asqarova Mavluda Turabovna

Tijorat banklarida faktoring operatsiyalari hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida yuritish istiqbollari 633
Muradova Muborak Yusufjanovna

Tadbirkorlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari asosida ularni innovatsion faoliyatini rag'batlantirish 638
Daniyarov Kuatbay Dauirxanovich

Sun'iy intelekt va uning mehnat bozoriga ta'siri 642
Amanov Otabek Amankulovich

Amarantning mahalliy navlari kunjarasi tarkibidagi pektinni aniqlash 647
G.A.Rustamova, N.X.To'xtaboyev

Kreditlash jarayonida tijorat banklarining mobil ilovalar orqali innovatsiyalari 652
Latipova Lola Ilhomovna

Biznes tashkilotlarining moliyaviy hisobotlari maqsadi, tarkibi va biznes qarorlarda qo'llanilishi 658
Misirov Asliddin Mamasobirovich, Turabekov Asliddin

Korxonalar ishlab chiqarish potensialidan foydalanishning optimallashtirish yo'llari 663
Jalilov Bahrom Sotiboldievich

Yashil iqtisodiyot ko'rsatgichlarini ekonometrik tahlil qilishda dinamik modellardan foydalanish 667
Muradov Rustamjon Sobitxonovich

Ekoturizm tadqiqot yo'nalishlari - bibliometrik tahlil 671
Xayrullayeva Nilufarbegim Nematillo qizi

Uzum qurutishda mahsulot chiqish miqdori, muddati va sifatiga blanshirovkaning o'rni 677
Sayfullayeva Nazokat Qobuljonovna

Эффективное страхование рисков проектного финансирования 681
Гулираъно Носирова Абдулазиз кизи

Kichik biznes raqobatbardoshligini oshirishda raqamlashtirishning ta'siri 685
Melibaeva Gulxon Nazrullaevna

O'zbekistonda ishsizlikni kamaytirish va bandlik darajasinini oshirish orqali barqaror iqtisodiy rivojlanishga erishish yo'llari 693
Botirova Sarvinoz Boburjon qizi

O'zbekiston sug'urta bozorida anderrayting xizmatini takomillashtirish yo'llari 699
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich

Подходы к оценке стоимости бизнеса, их преимущества и недостатки 704
Муратов Абдулазиз Уктамович

Barqaror rivojlanishni ta'minlashda inson kapitalining ahamiyati 709
Nazarova Gulhayo Ikrom qizi

Kichik biznes subyektlari faoliyatini rivojlanishida eksport sohasini o'rni 717
M.A.Ibroximov

Технология подготовки и сушки моркови 721
Худайбердиев Тохиржон Латифович

Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini xalqaro tajriba asosida takomillashtirish 725
Ulug'bek Toshev Jabborovich, Zarrina Narziyeva Islomovna

Определение экономической эффективности предприятия, методы её оценки и способы повышения производства 729
Нелюфар Умаровна Дадабаева

Korxonaning eksport salohiyatini oshirish yo'llari 737
Ishmanova D.N., Tojiev F.S., Khujaeva K.K.

Chakana savdo rivojlanishining rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotini shakllanishidagi roli 743
Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ollokulova Feruza Mansurovna

O'zbekistonda sanoat sohasining rivojlanishi va aholi bandligi 748
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich, Ollokulova Feruza Mansurovna

O'zbekiston Respublikasida to'qimachilik korxonalarini rivojlanishining prognoz ssenariylari 751
Jo'rayev Ilhomjon Kamoliddinovich

Kam ta'minlangan oilalarda daromadlarni oshirish va xususiy tadbirkorlik korxonalarining o'ziga xos tomonlari 757
N.N.Tursunov

Kichik tadbirkorlik subyektlarini soliqqa tortish mexanizmlarini aniqlash masalalari 762
A.I.Akbarov

Kichik biznes subyektlarining eksport salohiyatini oshirishda davlatning o'rni 767
Z.Rahimova

O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash masalalari 772
R.K.Usmanov

Tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslarni shakllantirish xususiyatlari 776
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich

Tadbirkorlik faoliyati va uning iqtisodiyotga qo'shadigan hissasini oshirishda ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanish university of business and science 782
I.M.Kamoliddinov, G.X.Dadajanova

Agro turizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari 787
Yaxshiliqov Jo'raqul Rahmiddin o'g'li, Farhod Mahmudovich Tirkashyev

Bilvosita soliqqa tortish nazariyasi 791
Ergashev Ilxomjon Obodovich

Значение удобрений в минерализации гумуса и мобилизализации азота староорашаемого светлосерозема 795
Хакимов Шавкатжон Закирович

Budjet subsidiyalaridan energetika sohasida foydalanish amaliyoti 800
Madreimov Aytbay Orazbaevich

Paxta – to'qimachilik klasterlari doirasida bog'dorchilik klasterlarini rivojlantirish yo'nalishlari 804
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich

Sport sohasini moliyalashtirishda xorijiy davlatlar tajribasi 812
M.N. Mamatov

Moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalari 816
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MOLIYAVIY INSTRUMENTLARNING HISOBI VA AUDIT MASALALARI

Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich
Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti
“Buxgalteriya hisobi va bank ishi” kafedrasi
mudiri, i.f.d., professor

Annotatsiya: Ushbu maqola xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga moslashtirish, qimmatli qog‘ozlar hisobining tashkiliy masalalarini hal qilish va xalqaro moliyaviy hisobot standartlarlari asosida auditorlik tekshiruvlarni tashkil etish masalalari keltirilgan.

Kalit so‘zlar: xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, xorijiy mezon, qimmatli qog‘ozlar, auditorlik faoliyatini milliy standarti, investisiya, depozit sertifikati, korporativ obligasiyalar, emissiyaviy qimmatli qog‘ozlar, varrant, opsion, hosilaviy qimmatli qog‘ozlar, operasion audit, muvofiqlik auditi.

Abstract: The article deals with the issues of harmonization with international financial reporting standards, the solution of organizational issues of accounting for securities and the organization of audits based on international financial reporting standards.

Key words: international financial reporting standards, foreign standard, securities, national auditing standards, investments, certificate of deposit, corporate bonds, equity securities, warrant, option, derivative securities, operational audit, complex audit.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы согласования со стандартами международной финансовой отчётности, решение организаторских вопросов учета ценных бумаг и организация аудиторских проверок на основе стандартов международной финансовой отчётности.

Ключевые слова: международные стандарты финансовой отчётности, иностранный стандарт, ценные бумаги, национальные стандарты аудита, инвестиции, депозитный сертификат, корпоративные облигации, эмиссионные ценные бумаги, варрант, опцион, производные ценные бумаги, операционный аудит, комплекс аудит.

KIRISH

Jahonda iqtisodiyotni modernizasiya qilish va innovasion rivojlantirish yirik hajmda investisiyalarni talab qilishi, mazkur jarayonda qimmatli qog‘ozlar bozori rivojlanishi jamg‘armalarni investisiyalarga transformasiya qiladi va iqtisodiyot tarmoqlariga investisiya kiritishga imkoniyat yaratadi. Qimmatli qog‘ozlarni birlamchi va qayta sotish bo‘yicha barcha operasiyalar qimmatli qog‘ozlar savdo tizimlarida fond birjasi, elektron savdo va uyushmagan savdo tizimlari orqali amalga oshiriladi. “Jahondagi eng yirik 10 ta birja jahon fond bozori kapitallashuvining qariyb 77 foizini yoki 65,6 trillion AQSh dollarni tashkil qiladi. Ular bo‘yicha birja savdolarining kunlik hajmi 5,0 trillion AQSh dollardan oshadi, bu jahon aylanmasining 40,0 foizini tashkil etadi, 22,0 foizi faqat NYSE (New York Stock Exchange) va NASDAQ (National Association of Securities and Dealers Automated Quotations) birjalariga to‘g‘ri keladi”[1].

Dunyo amaliyotida moliya bozorini boshqarish jarayonlarida moliyalashtirish darajasi keskin tushib ketganligi, ularning oldini olish, iqtisodiyotni erkinlashtirish va korporativ boshqaruv jarayonida xalqaro talablarga mos ravishda buxgalteriya hisobi va auditini tashkil etishning turli metodologik yondashuvlar asosida yuritilishi kuzatilmoqda.

Jahon mamlakatlarida iqtisodiyotning globallashuvi sharoitida bevosita qimmatli qog‘ozlar bozori ishtirokchilarining raqobatbardoshligini oshirish muammolari vujudga kelishi, moliyaviy instrumentlarni tan olish, uning hisobini tashkil etish va auditorlik tekshiruvlarini o‘tkazishda, moliyaviy hisobotlarda ma’lumotlarni buzib

1 www.nyse.com, www.nasdaq.com. ТОП-10 мировых бирж. На основе информации международный биржа по статистический база данных NYSE и NASDAQ.

ko‘rsatishlar, firibgarliklarni oldini olishda muhim ilmiy tadqiqot mavzulardan biri bo‘lib qolmoqda. Olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijalariga ko‘ra, jahonning yirik davlatlarida qimmatli qog‘ozlarning kuzatuvsiz chiqarilishi natijasida ko‘plab nufuzli xalqaro tahlil markazlari va ekspertlarining chalg‘itishiga sabab bo‘lmoqda. Ushbu sharoitda qimmatli qog‘ozlar bozori qatnashchilarining faoliyatini muvofiqlashtirish va nazorat qilish, ular tomonidan chiqarilayotgan moliyaviy instrumentlarning ta’minlanganlik darajasini oshirish, moliyaviy instrumentlar hisobini yanada isloh qilish, uni hozirgi bozor iqtisodiyotiga moslashtirish masalalari, xalqaro va milliy tadqiqot markazlari tomonidan ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida keyingi yillarda moliyaviy instrumentlardan keng foydalanish maqsadida xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar qimmatli qog‘ozlarini dunyodagi mashhur fond birjalari talablari asosida ularga joylashtirish natijasida biznes rivojlanishi va uni samarali boshqarish muammosini hal etish, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini qo‘llash bo‘yicha alohida e’tibor qaratish belgilangan. “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tishni jadallashtirish orqali xorijiy investorlarni zarur axborot muhiti bilan ta’minlash va xalqaro moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish, shuningdek, hisob va audit sohalari mutaxassislarini xalqaro standartlar bo‘yicha tayyorlash tizimini takomillashtirish maqsadida”[2] hukumatimiz rahbari qarorlari bilan alohida belgilab qo‘yilgan. Shuningdek, 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida “moliya bozoriga xorijiy kapital oqimlarini asosan o‘rta va uzoq muddatga jalb qilish; davlat qimmatli qog‘ozlarini norezidentlar tomonidan xarid qilishga ruxsat berish; korporativ qimmatli qog‘ozlar bozorida likvidlikni oshirish”[3] kabi vazifalar belgilanganligi moliyaviy instrumentlar hisobi va auditining nazariy hamda uslubiy jihatlatlarini takomillashtirish muhimligini ko‘rsatib beradi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”, 2019 yil 25 dekabrdagi 598-son “Investisiyalar va investisiya faoliyati to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, 2015 yil 3 iyundagi 387-son “Qimmatli qog‘ozlar bozori to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, 2014 yil 6 maydagi 370-son “Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, 2018 yil 1 avgustdagi PF-5495-son “O‘zbekiston Respublikasida investisiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmoni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 24 apreldagi PF-4720-son «Aksiyadorlik jamiyatlarida zamonaviy korporativ boshqaruv uslublarini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi farmoni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Fond bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 2012 yil 19 martdagi PQ-1727-son qarori, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 24 fevraldagi PQ-4611-son “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori, 2007 yil 4 apreldagi «Auditorlik tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish hamda ular ko‘rsatayotgan xizmatlar sifati uchun javobgarlikni oshirish to‘g‘risida»gi PQ-615-son qarori hamda moliyaviy instrumentlar hisobi va auditi faoliyatiga tegishli bo‘lgan boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirish kerak.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O‘zbekistonda moliyaviy instrumentlar buxgalteriya hisobi va auditi masalasi dolzarb mavzu bo‘lib, iqtisodiyotni liberallashtirish sharoitida muhim ahamiyatga egadir. Shu nuqtai nazardan ushbu masala bo‘yicha ko‘plab ilmiy ishlar bajarilgan bo‘lib, xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarning faoliyatida moliyaviy insrtumentlarni hisobga olish va uning auditini tashkil etish masalalari va uning ayrim masalalari bo‘yicha ilmiy ishlar bajarilganligini ko‘rishimiz mumkin.

Shu jumladan B.I. Isroilov tomonidan (1999)[4] aksiyadorlik jamiyatlarida hisob siyosatining konseptual asoslari, ularning moliyaviy-xo‘jalik faoliyatiga salbiy ta’sir qiladigan debitorlik qarzlari va ularni kamaytirish, aksiyalarning fond birjalari va depozitariylar hisobining xususiyatlari, ularning moliyaviy-xo‘jalik faoliyati tahlili, omilli tahlil va uning natijasida mavjud ichki imkoniyatlarni aniqlash yo‘llari ko‘rsatib berilgan. Shu jumladan muallifning oldingi ishlarida (2006)[5] aksiyadorlik jamiyatlaridagi mol etkazib beruvchilar oldidagi majburiyatlarni baholash, ularni schyotlar rejasida aks ettirish, majburiyatlar ustidan nazoratni amalga oshirish, boshqaruv qarorlarini qabul qilish, obligasiyalar hisobi, majburiyatlarni baholash va ularni tahlili kabi masalalar yoritilgan.

2 Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори, 24.02.2020 йилдаги ПҚ-4611-сон “Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига ўтиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги карори. Қонунчилик маълумотлари миллий базаси. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 25.02.2020 й., 07/20/4611/0209-сон

3 Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 28.01.2022 йилдаги ПФ-60-сон “2022 - 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги Фармони. Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 21.04.2022 й., 06/22/113/0330-сон

4 Исроилов Б.И. Акциядорлик жамиятларида бухгалтерия ҳисоби ва таҳлилини такомиллаштириш. (Савдо акциядорлик жамиятлари мисолида). И.ф.н.илмий даражасини олиш учун диссертация автореферати. -Т.: БМА, 1999. -23б.

5 Махмудов С.Қ. Акциядорлик жамиятларида мажбуриятлар ҳисоби ва таҳлилини такомиллаштириш (Ип-йигирув корхоналари мисолида). И.ф.н. илмий даражасини олиш учун диссертация автореферати. -Т.: БМА, 2006. -22б.

Investisiyaning ikkinchi turi bo‘yicha turli fikrlar mavjud bo‘lib, ularda xo‘jalik sub’ektlarining qimmatli qog‘ozlar bozoridagi investisiya faoliyati bo‘yicha turlicha talqin etilgan. Masalan: Piter Rouz [3], u banklarning qimmatli qog‘ozlar bozoridagi investisiya faoliyati vositalarini o‘rganib, ularni quyidagi ikki sinfga bo‘lgan: 1) pul bozori instrumentlari; 2) kapital bozori instrumentlari. U investisiya faoliyatini asosiy yo‘nalishiga veksel va obligasiyalar jalb qilish taklifini bergan.

G.N. Beloglazova [4] esa to‘g‘ridan-to‘g‘ri investisiyalar va portfelli investisiyalarni o‘rganib chiqib, qimmatli qog‘ozlar orqali to‘g‘ridan-to‘g‘ri investisiyalarni jalb qilish va ularni investisiya portfelini tashkil etishni tavsiya etgan. O.I. Lavrushin tomonidan [5] tijorat banklarining qimmatli qog‘ozlar bozoridagi investisiya faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha investisiya banklari tashkil etishda ikki yo‘lni qo‘llashni taklif etgan: a) to‘g‘ridan-to‘g‘ri qimmatli qog‘ozlarni joylashtirish va sotish; b) uzoq muddatli kreditlash orqali investisiya faoliyatini tashkil etish.

E.I. Nosirov [6] tomonidan xo‘jalik sub’ektlarining investisiya faoliyatiga ta’sir etuvchi omillar tadqiq etilib, ularning eng muhimlari investorlar huquq va manfaatlari buzilishi, tijorat banklarining qimmatli qog‘ozlar bozoridagi rolini oshirish tamoyillari etarlicha shakllanmaganligi, deb ta’kidlangan. F.A. Yuldashev tomonidan [7] tijorat banklarining qimmatli qog‘ozlar bozori operasiyalarini tashkil etishni takomillashtirish yo‘nalishlari o‘rganib chiqilgan.

Yuqoridagi tahlillarga ko‘ra, olimlar ushbu muammoni o‘rganish bo‘yicha turli fikrlarni bildirishgan, lekin aksariyat olimlarning fikri iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida moliyaviy instrumentlarni hisobga olish va auditini tashkil qilishga mos kelmasligi ushbu mavzu bo‘yicha izlanishlar olib borishni taqozo etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada, ilmiy abstraksiyalash, induksiya va deduksiya, tahlil va sintez, iqtisodiy-matematik qiyoslash va guruhlash kabi iqtisodiy tahlil va statistik usullardan keng foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yurtimizda qimmatli qog‘ozlar bozori muhim va dolzarbligi sababli ushbu masalaga keyingi yillarda alohida e’tibor berilmoqda. Qimmatli qog‘ozlar bozori iqtisodiyotdagi bo‘sh pul mablag‘larini jamlash va uni investisiya jarayonlariga yo‘naltirishning muhim vositasidir. Bu boradagi islohotlarning dastlabki bosqichi sifatida joriy yil boshida Kapital bozorini rivojlantirish agentligi tuzildi. Davlat obligasiyalari fond bozoriga qayta chiqarildi. Ushbu masalani rivojlantirish borasida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoev tomonidan shunday deyilgan: “Lekin qimmatli qog‘ozlar chiqarib, ularni fond bozorida sotish mexanizmidan samarali foydalanilmayapti. Fond bozoridagi aksiyalarning jami qiymati 25 trillion so‘m bo‘lib, yalpi ichki mahsulotga nisbatan 6 foizga ham etmaydi. Bu ko‘rsatkich Singapurda 188 foiz, Malayziyada 112 foiz, Rossiyada 34 foizni tashkil etadi.

Mamlakatimizda joriy yilda chiqarilgan davlat obligasiyalari valyuta birjasi orqali faqatgina tijorat banklariga sotilgan. Fond bozori professional ishtirokchilari soni yuztagayam bormaydi. Shu bois 2020-2025 yillarda fond bozorini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish rejalashtirilgan. Erkin muomaladagi jami qimmatli qog‘ozlarning yalpi ichki mahsulotga nisbatini 2025 yil oxirigacha kamida 10-15 foizga etkazish mo‘ljallangan”[6].

Ushbu sohani tahlil qiladigan bo‘lsak, bugungi kunda bu soha, ya’ni qimmatli qog‘ozlar bozori 100 ga yaqin normativ hujjatlar bilan tartibga solinib, ko‘plab cheklovlar o‘rnatilganligini ko‘rishimiz mumkin.

Yurtimizda qimmatli qog‘ozlar bozori muhim va dolzarbligi sababli ushbu masalaga keyingi yillarda alohida e’tibor berilmoqda. Qimmatli qog‘ozlar bozori iqtisodiyotdagi bo‘sh pul mablag‘larini jamlash va uni muhim investisiya jarayonlariga yo‘naltirish vositasidir.

Bu boradagi islohotlarning dastlabki bosqichi sifatida joriy yil boshida Kapital bozorini rivojlantirish agentligi tuzildi. Davlat obligasiyalari fond bozoriga qayta chiqarildi. Ushbu qilingan ishlar fond bozorini rivojlantirish uchun etarli emas deb o‘ylaymiz.

Mamlakatimizda joriy yilda chiqarilgan davlat obligasiyalari valyuta birjasi orqali faqatgina tijorat banklariga sotilgan. Fond bozori professional ishtirokchilari soni yuztagayam bormaydi. Emitentlar bilan soniga bog‘liqligini va uning rivojlanishini tahlil qilish lozim.

1-jadval. O‘zbekiston Respublikasida fond bozori hajmining tahlili[7].

№	Yillar	Bitimlar soni	Bitimlar hajmi,	Yillar	Bitimlar soni
1.	2018	13 750	687,30	14,3	117
2.	2019	32 816	438,82	15,2	112
3.	2020	36 062	578,15	11,1	103

6 Махмудов С.Қ. Акциядорлик жамиятларида мажбуриятлар ҳисоби ва таҳлилини такомиллаштириш (Ип-йигирув корхоналари мисолида). И.ф.н. илмий даражасини олиш учун диссертация автореферати. –Т.: БМА, 2006. -22б.

7 Мирзиёев Ш.М. Фонд бозорини ривожлантириш масалаларига бағишланган йиғилишдаги нутқи. 07.10.2019. //norma.uz.

4.	2021	71 489	1 260,51	10,0	108
5.	2022	80 723	4 816,21	12,3	114
Jami 5 yillik	X	234 840	1 704,27	X	X

Ushbu 1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi fond bozori keyingi yillarda juda tez rivojlanmoqda. Ayniqsa fond bozori 2021 va 2022-yillarda juda tez rivojlanib, shu jumladan 2018-yili 687,3 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lib, 2018-yilda esa nisbatan 2019-yilda kamaygan, 2020-yilda esa 139,33 mlrd o'sgan. Bundan tashqari 2021-yili 2022-yilga nisbatan esa 3,82 baravarga yoki 3555,7 mlrd so'mga oshganligini ko'rishimiz mumkin.

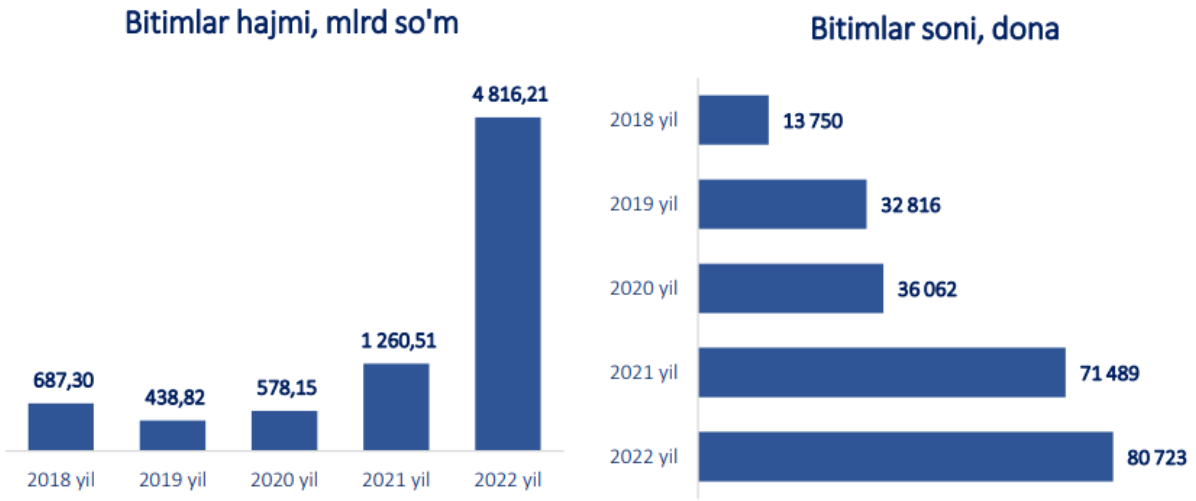

1-rasm. O'zbekistonda fond bozori hajmining tahlil grafigi.

Emitentlar soni o'zgargani bilan fond bozorining hajmi unga bog'liq bo'lmagan holda o'zgarganligini ko'rishimiz mumkin. Ushbu qimmatli qog'ozlar bozorida asosiy masala daromadlilik darajasini hisoblash va uning uchun zarur axborot bilan ta'minlash masalasi hisoblanadi.

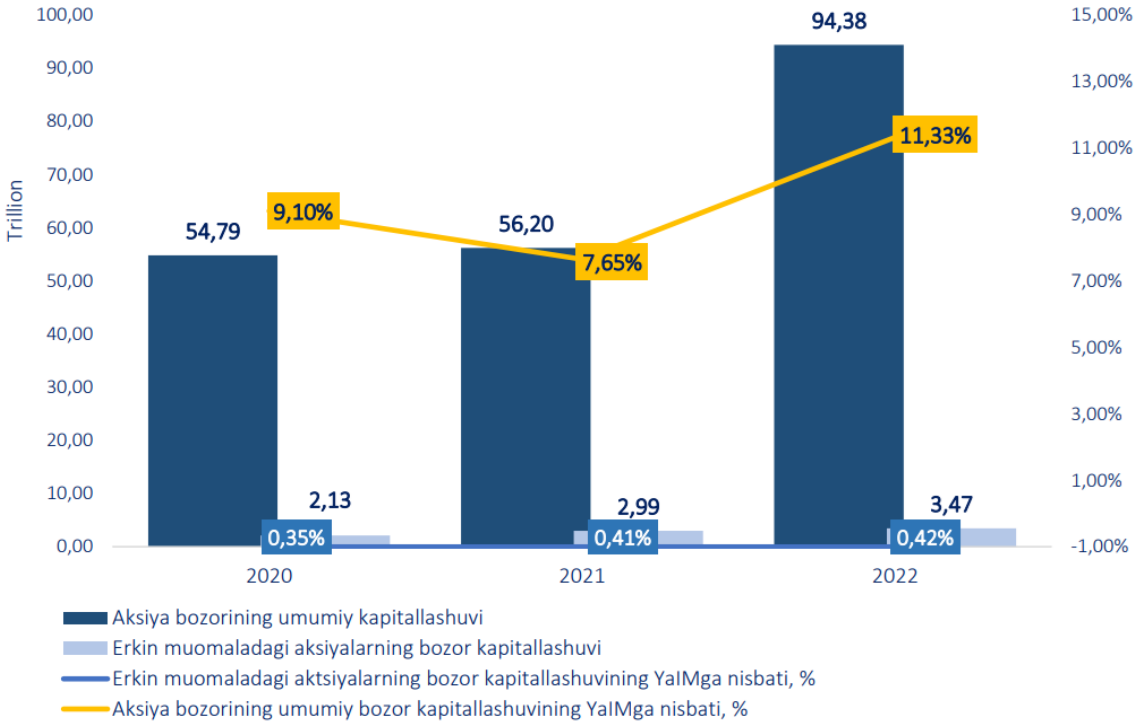

2-rasm. O'zbekiston Respublikasida aksiyadorlik jamiyatlarining faoliyati va rivojlanishi dinamikasining tahlili grafigi.

Demak, ushbu sohani tahlil qiladigan bo‘lsak, bugungi kunda qimmatli qog‘ozlar bozori 100 ga yaqin normativ hujjatlar bilan tartibga solinib, ko‘plab cheklovlar o‘rnatilganligini ko‘rishimiz mumkin.

Oxirgi yillarda O‘zbekiston fond bozori barqaror o‘sish ko‘rsatkichlarini namoyon qilib, qimmatli qog‘ozlarga mablag‘larni samarali investisiyalashning katta imkoniyatlarini ochib, mamlakat moliya tizimining tobora ahamiyatli qismiga aylanib bormoqda.

Respublikada qimmatli qog‘ozlar bilan birja operasiyalari korxonalar innovasion rivojlanishi uchun mablag‘ jamlashning tobora keng tarqalayotgan shakliga aylanib bormoqda. Bundan tashqari aksiyadorlik jamiyati soni va ustav kapitali o‘zgarishi dinamikasini taqqoslash mumkin.

Ushbu 2-rasmdan ko‘rinib turibdiki, hozirda aksiyadorlik jamiyatlariga korporativ boshqaruvni joriy etish va unga bo‘lgan talab o‘zgarishi natijasida ularning soni kamayib bormoqda. Shu jumladan aksiyadorlik jamiyatlari 2022 yilda umumiy bozor kapitallashuvi 94.38 trln. so‘mni tashkil etgan. Lekin ularning ustav fondi borgan sari oshib borganligini ko‘rishimiz mumkin. Masalan: 2021 yilda 56.20 trln. so‘m tashkil etgan bo‘lsada, ustav kapitali esa 2020 yilga 54.79 trln. so‘mni tashkil etganligi, ya’ni ularning ko‘payishini ko‘rishimiz mumkin.

2-jadval. Viloyatlarning 2023-yil holatiga fond bozori hajmi tahlili.

Hududlar	Emitentlar soni	Bitimlar soni	Qimmatli qog'ozlar soni	Bitimlar hajmi, so'm
Andijon viloyati	4	8 601	41 814 582	16 769 840 129,57
Buxoro viloyati	9	648	9 689 323	16 051 218 885,17
Toshkent shahri	47	34 984	36 066 662 551	2 658 061 671 456,47
Jizzax viloyati	1	301	34 658	126 710 383,05
Qashqadaryo viloyati	8	169	512 833	12 513 676 356,32
Navoiy viloyati	3	6 822	4 359 403	14 602 655 278,41
Namangan viloyati	4	1 245	135 944	4 037 097 570,22
Qoraqalpog'iston Respublikasi	5	83	3 194 490	39 293 691 648,92
Samarqand viloyati	2	305	1 357 135	14 167 059 932,03
Sirdayro viloyati	2	4	150 663	326 102 481,09
Toshkent viloyati	16	18 479	11 010 930	1 962 863 604 773,77
Farg'ona viloyati	10	9 062	10 429 576	60 999 925 563,36
Xorazm viloyati	3	20	5 408 094	16 394 164 342,02
Jami	114	80 723	36 154 760 182	4 816 207 418 800,40

«Toshkent» RFB rasmiy birja listingiga 2023-yilda 21-aksiyadorlik jamiyatlarining aksiyalari kiritilgan bo‘lib, ular jumlasiga tijorat banklari, sug‘urta kompaniyalari, qurilish materiallari ishlab chiqarish, agrosanoat kompleksi, energetika, metallurgiya va iqtisodiyotning boshqa sanoat tarmoqlariga mansub korxonalar kiradi. 2023-yil 31-may holatiga 106 ta emitentlarning 129,93 mlrd. so‘mlik aksiya emitentlarning umumiy bozor kapitallashuviga erishilgan.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga moslashtirish, ayniqsa qimmatli qog‘ozlar hisobining tashkiliy masalalarini hal qilish va halqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida auditorlik tekshiruvlarini tashkil etish muhim hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi turli xalqaro tashkilotlar bilan faol aloqalar o‘rnatishi, jahon iqtisodiy hamjamiyatiga qo‘shilishi jarayonida, iqtisodiy ko‘rsatkichlar xorijiy mezonlarga taqqoslanishi, auditning uslubiy tamoyillarini jahon amaliyotida qabul qilingan standartlar talablariga javob berishini ta’minlashni talab qiladi.

Mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishiga investisiyalar muhim hissa qo‘shib, uni jalb etishning turli usullaridan foydalanish mumkin. Kapital qo‘yilmalar qo‘yish ob’ektiga faqat asosiy vositalar kirsa, investisiyaga aylanma mablag‘lar, qimmatli qog‘ozlar kiradi. Investisiya ikki turga bo‘linib, birinchisi mablag‘larni to‘g‘ridan-to‘g‘ri investisiyalash, ya’ni uni korxona ishiga kapital sifatida qo‘yish bo‘lsa, ikkinchisi, mablag‘ni korxonalar aksiyalarini sotib olishga sarflash bo‘lib, portfelli investisiyalar deyiladi.

Mamlakatimiz iqtisodiyotiga investisiyalarni jalb etish muhim va dolzarb masala hisoblanadi. Shunday yo‘llardan biri qimmatli qog‘ozlar chiqarish va uni sotish orqali pul mablag‘larini iqtisodiyotga jalb etish kerak. Aktivlarni boshkarishda asosiy vazifa risklarni boshqarish va nazorat qilish usullari yordamida qimmatli qog‘ozlar bozori ishtirokchilarining startegik maqsadlari bajarilishini taminlashdan iboratdir. Bu usul esa tashqi muhit hamda aktivlar tuzilishiga qarab tanlanadi. Bu vazifani hal etish uchun qog‘ozlar bozori ishtirokchilarining mikro va makro sohasidagi o‘zgarishlarga, shuningdek mamlakat va jahon moliya tizimidagi makroiqtisodiy vaziyat o‘zgarishiga tezkor moslasha bilish, ayrim hollarda noandozaviy qarorlar qabul qilish talab etiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Moliyaviy instrumentlar hisobi va auditini takomillashtirish uchun yuqoridagi tahlillardan kelib chiqqan holda quyidagi tadbirlarni amalga oshirishi lozim:

1. Bugungi kunda qimmatli qog‘ozlar hisobi va auditning huquqiy asosini takomillashtirish tobora dolzarb masalaga aylanmoqda. Bunga, xalqaro bozorlarda faoliyat yuritayotgan kompaniya, korxona va banklar o‘rtasidagi o‘zaro aloqa muomalalarining vujudga kelishi va qimmatli qog‘ozlar bozorining yanada rivojlanishi sabab bo‘lmoqda. O‘zbekistonda qimmatli qog‘ozlar bilan bog‘liq faoliyatini hisobga olish va audit tekshiruvi jarayonida auditning halqaro standartlari talablariga muvofiq ravishda o‘tkazilishi iqtisodiyotini rivojlantirish uchun qaratilgan, qolaversa auditorlik faoliyati milliy standartlarini ishlab chiqish va uni amaliyotga tatbiq etish masalalari xali to‘liq o‘rganilib chiqilmagan deb o‘ylaymiz. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida qimmatli qog‘ozlar hisobi va auditining xalqaro standartlarini rivojlantirish roli salmoqli hamda O‘zbekiston Respublikasida qimmatli qog‘ozlar hisobi va auditini takomillashtirish yo‘nalishlarini ishlab chiqish zarur deb o‘ylaymiz. Jahon iqtisodiy munosabatlari kengayishi, halqaro maydonda o‘zaro iqtisodiy aloqalar kuchayishi, bir necha davlatlarda faoliyat yurituvchi multimilliy kompaniyalar paydo bo‘lishi iqtisodiy va moliyaviy axborotlarni bir tizimga solish, hamda moliyaviy axborotlardan foydalanuvchilar uchun qulay holda etkazib berish zaruratini paydo qildi.

2. O‘zbekiston Respublikasida amaldagi qonunchilikka ko‘ra, xo‘jalik sub’ektlari tomonidan quyidagi qimmatli qog‘ozlarni muomalaga chiqarish ruxsat etilgan.

Buxgalteriya hisobining 21-sonli “Buxgalteriya hisobi schyotlar rejasi” nomli milliy standartiga ko‘ra, qimmatli qog‘ozlar quyidagi schyotlarda hisobga olish mo‘ljallangan:

0610- “Qimmatli qog‘ozlar”;
0620- “Sho‘‘ba xo‘jalik jamiyatlariga investisiyalar”;
0630- “Qarma xo‘jalik jamiyatlariga investisiyalar”;
0640- “Xorijiy kapital qatnashgan korxonalarga investisiyalar”;
0690- “Boshqa uzoq muddatli investisiyalar”.[8]

Lekin O‘zbekiston Respublikasi “Qimmatli qog‘ozlar bozori to‘g‘risida”gi Qonunga ko‘ra,[9] depozit sertifikati, korporativ obligasiyalar, emissiyaviy qimmatli qog‘ozlar kabi turlari to‘g‘risida ham to‘xtalib o‘tilgan. Demak, ushbu qimmatli qog‘ozlarni ham hisobga olish zarurati paydo bo‘ladi. Shu sababli fikrimizcha, ularni alohida hisobga olish uchun 0610 schyotda qo‘shimcha quyidagi schyotlarni ochish lozim deb o‘ylaymiz.

0611- “Depozit sertifikati”;
0612- “Korporativ obligasiyalar”;
0613- “Emissiyaviy qimmatli qog‘ozlar” nomli schyotlarda ushbu qimmatli qog‘ozlarni alohida yuritish va ularning turlari va emitentlarning nomlari bo‘yicha analitik schyotlar ochib yuritish zarur.

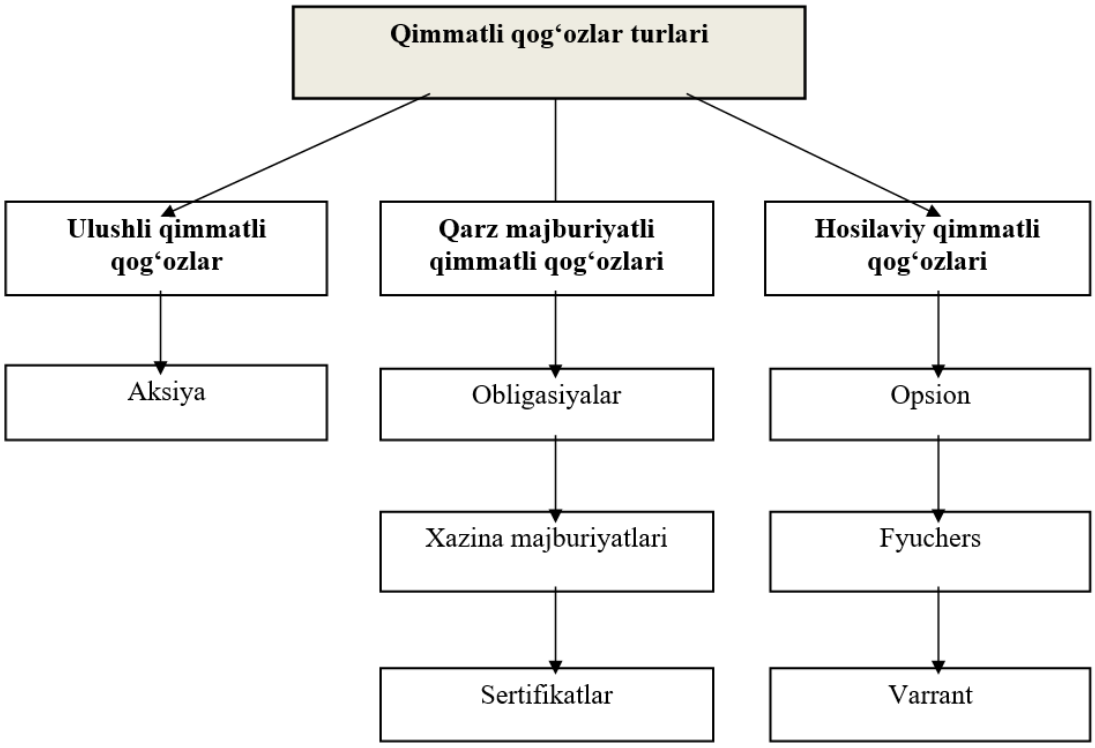

1–rasm. O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga ko‘ra amal qilishi xuquqi mavjud qimmatli qog‘ozlar [7].

Ushbu taklif qilinayotgan schyotlarni quyidagicha boshqa hisobvaraqlar bilan bog‘liqligini ko‘rish mumkin.

3-jadval. Uzoq muddatli qimmatli qog‘ozlarni hisobga oluvchi hisobvaraqlarning bog‘lanishi.

T/r	Xo‘jalik operasiyasining mazmuni	Bog‘lanuvchi hisobvaraqlar		Yozuvlarni tasdiqlovchi hujjatlar
		debet	kredit	
1	Depozit sertifikatlarni xarid qilish	0611	5110	Qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura
2	Korporativ obligasiyalarni xarid qilish	0612	5110	Qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura
3	Emissiyaviy qimmatli qog‘ozlarni xarid qilish	0613	5110	Qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura
4	Sotuvchi korxonaga asosiy vositalarni berish yo‘li bilan qimmatli qog‘ozlar xarid qilish	0611 0612 0613 9210	9210 0110-0190	Qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura, asosiy vositalarni tugatish dalolatnomasi
5	Sotuvchi korxonaga tayyor mahsulotni berish yo‘li bilan qimmatli qog‘ozlar xarid qilish	0611 0612 0613 9110	9010 2810	Qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura, yukxat
6	Sotuvchi korxonaga tovarlarni berish yo‘li bilan qimmatli qog‘ozlar xarid qilish	0611 0612 0613 9120	9020 2910	Qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura, yukxat
7	Qimmatli qog‘ozlarning xarid va nominal qiymati o‘rtasidagi farqni (nominal qiymati xarid qiymatidan yuqori) aks ettirish	0611 0612 0613	9560	Guvohnoma, qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura
8	Yil oxirida qimmatli qog‘ozlarning xarid va nominal qiymati o‘rtasidagi farqni (xarid qiymatidan yuqori) aks ettirish	9610	0611 0612 0613	Guvohnoma, qimmatli qog‘ozlarga obuna, hisobvaraq-faktura
9	Boshqa korxonalarning qimmatli qog‘ozlarini xarid qilish	0611 0612 0613	Pul mablag‘ larini hisobga oluvchi hisob varaq lar	Qimmatli qog‘ozlarga obuna, qimmatli qog‘ozlarga egalik qilish to‘g‘risidagi guvohnoma
10	Brokerlarga investisiyalar bo‘yicha komission haqni hisoblash	0611 0612 0613	6990	Vositachi korxona bilan shartnoma, hisobvaraq-faktura, ko‘rsatilgan xizmatlar dalolatnomasi

Qimmatli qog‘ozlar auditini amalga oshirishda, avvalo, ichki audit tomonidan batafsil auditorlik nazorati amalga oshiriladi. Hozirgi vaqtga kelib ko‘p hollarda ichki auditorlarning funksiyalari, hatto o‘z kompaniyasi tarkibiy bo‘linmalari buxgalteriya hisobotlarini tekshirish doirasidan ham chetga chiqadi. Ichki auditorlar korxonaning iqtisodiy siyosati va boshqaruv masalalarida ko‘proq ishtirok etmoqdalar. Ichki auditorlar yuqori malakali mutaxassislar bo‘lib, o‘z maqomiga ko‘ra katta vakolatlarga ega. Ularning majburiyatlari doirasiga ko‘proq quyidagilar kiradi:

- **operasion audit** - boshqaruv masalalari bo‘yicha korxonaning turli tarkibiy bo‘linmalariga maslahat berish, shu jumladan qimmatli qog‘ozlar sotib olish va uning ishonchliligini aniqlashda ichki audit xulosasiga tayanish, (masalan, marketing ishlarini baholash, korxona qimmatli qog‘ozlarini ishonchliligi va uning to‘lovga qobiliyatliligiga e’tibor berish, tarkibiy tuzilmasini baholash va sh. k.);
- **muvofiqlik auditi** - ushbu korxona bo‘linmalari faoliyati, uning ma’muriyati va zarur bo‘lganda yuqori organlar tomonidan belgilangan yoki qonun xujjatlarida ko‘rsatilgan qoidalarga muvofiqligini tekshirishdan iborat. Masalan, tuzilgan shartnomalarni yuridik talablar nuqtai nazaridan tekshirish va baholash, qimmatli qog‘ozlar bo‘yicha risklarni kamaytirish va h.k.

Shunday qilib, qimmatli qog‘ozlar hisobini va auditi to‘g‘ri tashkil etilishi, unga tegshli dividendlarni o‘z vaqtida olish imkonini beradi va ular bo‘yicha tegishli hisobni to‘g‘ri tashkil etish imkoniyatini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022-2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”гиПФ-60-сон фармони. URL: https://lex.uz/docs/5841063
2. https://www.stat.uz/uz/rasmiy-statistika/merchandise-trade-2

3. Питер Роуз. Банковский менеджмент. -М.: ИНФРА-М, 1995. -294с.
4. Белоглазова Г.Н., Кроливецкая Л.П. Банковское дело. Организация деятельности коммерческого банка. -М.: Высшее образование, 2008. -422с.
5. Лаврушин О.И. Основы банковского менеджмента. -М.: Финансы и статистика, 1998. -612с.
6. Насиров Э. Қимматли қоғозлар бозорида тижорат банклари ролини ошириш масалалари.://и.ф.н.илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация автореферати. -Т., 2006. -24 б.
7. Юлдашев Ф.М. Тижорат банкларининг қимматли қоғозлар билан операцияларини фаоллаштириш масаласи. и.ф.н.илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация автореферати. -Т., 2006. - 23 б.
8. Алимов И.И. Тижорат банкларининг қимматли қоғозлар билан операциялари. -Т., 2006. -216б.
9. Национальный стандарт бухгалтерского учета Республики Узбекистан НСБУ №21. -Т.: «NORMA», 2022. -42с.
10. Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2008 й. 29-30 сон, 278-модда.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokr ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2024. № 12

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.